

SLOVENEK

Velja po pošti:

za celo leto naprej . . . K 26.—
za pol leta 13.—
za četrt 6.50
za en mesec 2.20
za Nemčijo celoletno . . . 28.—
za ostalo inozemstvo . . . 35.—

V upravnishvu:

za celo leto naprej . . . K 22.40
za pol leta 11.20
za četrt 5.60
za en mesec 1.90
za pošiljanje na dom 20 v. na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; neuravnavljena pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravišтво je v Kopitarjevih ulicah št. 6.
Sprejema naročnine, inserate in reklamacije.
Upravišškega telefona št. 188.

Inserati:

Enostolpna petstvrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13 v
za trikrat 10 v
za več kot trikrat . . . 9 v

V reklamnih noticah stane enostolpna garmondvrsta 30 vinarjev. Pri večkratnem objavljanju primeren popust.

Izhaja:

vsak dan, izven tiskovnih nedelj in praznikov, ob 5. uri popoldne.

Današnja številka obsega 4 strani.

Govor
poslanca Grafenauerja

v državnem zboru, dne 25. novembra 1909.

Poslanec Grafenauer začne svoj govor slovensko in nadaljuje nemško: Visoka zbornica! Ne vem, kako bi začel svoj govor; sicer vem dobro, kaj hočem povedati, toda ne vem, kako naj govorim. Za to, da bo moj govor malo daljši, bodo poskrbeli že moji nasprotniki. Danes nisem sklenil govoriti obstrukcijski govor, zaradi tega ne, ker predmet, o katerem naj razpravljam, ni obstrukcijski predmet. Predmet, za katerega zdaj gre, je eminently važen. Imenoval bi ga sploh najvažnejši predmet v človeškem življenju. Dovolite, da izrazim svoje kmetsko mnenje. Pred sabo nimate nobenega učenega, nobenega akademično naobraženega govornika, pred sabo pa imate moža, ki je v svojem življenju že precej izkusil in ki si sme lastiti pravico, da je v praksi prav omikan.

Riba smrdi pri glavi.

Nemška prislovica pravi: Riba smrdi pri glavi. Kakor bo vsem članom visoke zbornice umljivo, moram začeti svoj govor s pregovorom nemškega naroda. Torej: Riba smrdi pri glavi. Dovolite, da preiščem nekoliko glavo te avstrijske ribe. Avstrijska glava je vendar avstrijska vlada. Avstrijska vlada bi po mojem mnenju morala biti — avstrijska. Dozdaj pa z malimi izjemami še nisem videl avstrijske vlade in še nisem slišal o kaki pravi avstrijski vladi. Izjeme so ravnotako častne kakor redke. Na izjeme vlade, to so tiste, ki so res hotele vladati na podlagi zakona, se je od visokih, višjih in najvišjih mest vplivalo, da so morale vladati proti nam Slovanom. Proti nam Slovanom se je vladalo in se skuša še danes. In v dnevih »ob smrtni uri« — amen — se hoče nam Slovanom zadati zadnji udarec, ki ga je še mogoče zadati.

Če primem, gospoda moja, smrdečo ribo pri glavi, se moram povrniti na izvajanja gospoda ministrskega predsednika barona Bienthertha, ki je govoril danes v visoki zbornici od približno 11. do 12. ure. Gospod ministrski predsednik je sicer na zunaj prav prijeten mož, toda za ministrskega predsednika in posebno za avstrijskega ministrskega predsednika ni sposoben. Zakaj njegova vladna umetnost in njegov pojem, kako se vlada po

avstrijsko, ne sega dalje nego do Gradca. Tam je njegova vladna umetnost pri kraju. Zakaj če bi ne bilo tako, bi v svojih izjavah ne mogel tako zaiti, kakor je v resnici zašel danes. Gospod ministrski predsednik je govoril o manjšinah, o manjšinah, ki iščejo pravo in ki dobivajo pravo. Govoril je tudi o stalnih in nestalnih manjšinah. Kako si pa misli gospod ministrski predsednik stabilne manjšine, tega ne razumem. Jaz sem iz dežele, v kateri je stalna manjšina. Toda ta niti zdaleka nima pravic, ki jih išče in jih skuša dobiti. Pri nas na Koroškem imamo stalno manjšino, to so Slovenci na Koroškem, ki jih je tretjina v deželi. Toda ti nimajo niti zdaleka toliko pravic kakor Kočevci na Kranjskem. (Poslanec Korošec: Pri nas je pravica nestalna!) Da, bo tako, gospod tovariš! Na Koroškem je pravica prav gotovo nestalna.

Pravice stalnih slovenskih manjšin pod nič.

Take stalne manjšine imamo tudi na Primorskem, imamo jih v Istri, na Kranjskem, na Spodnjem Štajerskem in imamo jih tudi na Koroškem, in če se vprašamo, kake pravice imajo te stalne manjšine v avstrijskih kronovinah, pridemo na številko 0, da, še nižje pridemo, pridemo na 0.0. (Veselosť.)

Če bi imel Njega ekselencija gospod ministrski predsednik v svojem srcu res le iskro avstrijske vladne pravice, bi do takih izjav ne bil mogel zaiti. Toda jaz menim, da mu je napisal morda poročilo neki Siegfried, ali kako se že imenuje. (Klic: Sieghart!) Da, Sieghart mu bo ime. Imen tako visokih ljudi pač ne poznam tako dobro kakor imena kmetov in tistih, ki jih stiska postavnost, trdni temelj postavnosti sedanje vlade. Prav dobro in živo se spominjam, da je gospod ministrski predsednik rekel v teku svojega ministrovanja, njegova vlada temelji strogo na stališču postavnosti. To vendar tako razumem, da mora predvsem braniti manjšine proti takim, ki so že itak močni; da branijo vsak čas manjšine nemške narodnosti in večkrat tudi brez vsakega povišja, da tem manjšinam preskrbijo njihove pravice, tudi če niso zajamčene, to je gotovo res. Toda gorje nam Slovincem, ali gorje nam Slovanom, če se potegujemo kot stalna manjšina za postavno zajamčene pravice ali si jih skušamo pridobiti. V teku svojega govora še pridem na to, kake pravice uživamo koroški Slovenci kot taki. (Poslanec Kirchmayer: Na to sem radoveden!) Da, gospod tovariš, tvojo radovednost bom že pregnal; imam tako imenitno zdravilo, da utolažim tvojo

radovednost, da boš imel morda za celo svoje življenje dovolj.

Proti nemškim krščanskim socialcem.

Naj se obrnem sedaj, gospoda moja, do govornika največje stranke v zbornici, do krščanskosocialnega gospoda poslanca Miklasa. Zdi se, da ta gospod ni ravno pangermanske krvi, toda tudi jaz ne morem trditi, da bi bil praslavanske krvi. (Veselosť.) Ne stojim pa seveda na stališču, da je značaj moža odvisen od njegovega imena. Kar pa je govoril tovariš Miklas, to je res že malo prehudo, to je enostranska razlaga zakona, kakor je je zmožen le kak krščanskosocialen poslanec. Kak nemški nacionalce bi tega gotovo ne bil storil. Če je morda v krščanskosocialni stranki več takih značajev, potem izjavim brez pomisleka: Socialna je morda ta stranka, pa krščanska ni. (Poslanec Freundlich: Da bi bila socialna, oporekamo mi! Veselosť.)

Gospod poslanec Miklas se je lotil člena XIX. državnega temeljnega zakona in je menil, da je glasom tega člena opravičen pač vsak narod, da si popolnoma ohrani svojo narodnost in svoj jezik, ne pa vsak posameznik. Rad bi vedel, kaj bi rekel, če bi prišel n. pr. na Koroško in bi tam kot Slovenec zahteval svoje pravice vsaj na tak način in v tej meri, kakor je po človeških pojmihi v Avstriji dopustno. Svetoval bi mu, če bi mogel to storiti, toda ker tega ne more storiti, nima pojma in ga tudi ne more imeti o vsakdanjem trpljenju koroških Slovencev.

Mi koroški Slovenci tvorimo vendar precejšnji del deželnega prebivalstva; očitati nam vendar nihče ne more, da bi bili mi Slovenci manjšina, ki se leto za leto menjuje. Mi smo vendar naseljeni, imamo domovinsko pravico in smo bili prvi v deželi. Temu ne bo mogel oporekati noben zgodovinar, da niso bili Nemci, ampak Slovenci gospodariji dežele in hočejo biti tudi še danes v svojem delu.

Tovariš Miklas je smatral pred kratkim potrjene jezikovne zakone kot popolnoma opravičene. Če se postavim na njegovo stališče, sme tudi trditi, da Koroška ne gre Nemcem, ampak Slovincem. Nemci dandanes niso več, rekel bi, nestalna, ampak stalno naseljena večina in mi Slovenci stalno naseljena manjšina. Če se vprašamo, kakšne pravice uživamo mi kot slovenska manjšina na Koroškem, pridemo na odstotek, ki sem ga prej povedal: 0.0.

Avstrijski diplomati — politični otroci.

Gospod poslanec Miklas je tudi omenil zvezo z Nemčijo in je trdil, da ni boljše

zveze, nego je sedanja. Izrazil se je skoro tako, kot da bi Avstrija brez Nemčije ne mogla živeti, ne se ohraniti. V takem vsilivem pobratimstvu se ne bomo z Nemčijo zvezali samo v mirnem času, ampak se bomo podjarmili tudi za časa vojne. Od Nemčije še nikdar nismo prejeli dobrih not. Če se ozremo na nekdanjo nemško zvezo, se vprašajmo vendar kot Avstrijci: V čem je obstala ta zveza? Dokler nismo potrebovali Nemčije, smo bili dobri, da smo šli v Šlesvig-Holšteinu po kostanj v ogenj za obljubljeno nemško deželo. Ko pa je bila na Laškem napadena Avstrija na morju in na suhem, tedaj gospod »von« in »zu« Bismarck ni vedel nič pametnejšega storiti, nego pasti Avstriji za hrbet, da ne bi uropal samo dela Češke, ampak morda še prestolnico avstrijsko. (Priznanje.) Ne zanašajmo se preveč na zvezo z Nemčijo, ampak ozmimo se enkrat po lastni državi. Predvsem bi bila dolžnost avstrijske vlade, da bi pogledala, kako se pri nas vlada. Na obljube ministrskih predsednikov ali ministrov kot takih danes itak noben Slovan ne polaga nič več, ker smo prepričani, da se obljube v dejanju spremenijo ravno v nasprotno. Za časa najsvetejših obljub prejemamo najhujše batine. Šola izkušnje nas je izučila, da obljubam avstrijskih vlad ne verjamemo več, dokler se ne bodo spremenile v dejstva.

Vlada in tudi krščanskosocialna stranka naj pomisli, kaj bi bilo potem, če bi nastala v Evropi kaka druga zveza. Danes štejemo Italijo za svojo zaveznico. Mi poznamo Lahe bolje kakor krščanski poslanci. Jaz stanujem ob laški meji in vem, za čim stremi ljudstvo. Vladi so danes, in jutri jih ni več, ljudstvo pa ostane, to, kar hoče ljudstvo, se mora zgoditi, in tudi na Laškem bo prišlo do tega, in potem bomo zapazili pred sabo namesto najozkejšega zaveznička najljubejšega sovražnika. Avstrijske diplomate bi dandanes pri nas nadomestoval skoro že vsak otrok. Mi se ne nahajamo ravno v tem srečnem položaju, da bi meli take diplomate, ki bi videli resnično nevarnost; še manj zmožni so, da bi mogli tako nevarnost odvrniti. Če torej nastane kaka druga zveza izven Avstrije, potem mi povejte, moj ljubi gospod tovariš Miklas, kaj se naj potem zgodi z Avstrijo? Nemčija je pač tudi samo moč, in nepremagljiva moč ni, zakaj njena moč je mnogo manjša kot je bila svojčas moč Rimljanov, o katerih danes razven njihovega imena ni več ne sluha ne duha. Enaka usoda čaka tudi Nemčijo. Vsled tega res nimamo vzroka, da bi se nemških zaveznikov bogve kako veselili

LISTEK.

Vstaja Skender-Begova.

Angleško spisal Benjamin Disraeli, Earl of Beaconsfield. — Prevel I. M.

(Dalje.)

XVIII.

Minuli so že trije ali štirje dnevi v Justinijanovem gradu in Niceji je skušal prepričati Iduno o njenem praznem strahu. En dan so pregledovali grad, drugega dne jo je zabaval z lovom s sokoli, tretji dan jo je popeljal k razvalinam bližnjega svetišča in ji sredi samotnih, krasnih stebrov čital svojega ljubljene Eshila. Brzi sel se še ni povrnil iz Kroje, in Niceji je našel dovolj povoljnih vzrokov zakaj toliko časa ne pride. Negotovost je postala sčasoma Iduni tako mučna, da je nasvetovala knezu, naj brez vsacega nadaljnega odlašanja odrineta. Niceju tudi sedaj ni manjkalo mnogovrstnih verjetnih vzrokov, da se ostaneta v gradu, toda Iduna je vstrajala pri svojem sklepu.

»V resnici, dragi Nicej,« je rekla, »moja želja videti očeta ali slišati o njem, je tako velika, da ni skoro nobene nevarnosti, v katero se ne bi podala, da bi zadostila ti svoji želji. Čutim, da sem že

preveč zlorabila tvojo potrpežljivost. Toda sedaj nismo več v sovražni deželi in je treba samo najeti nekoliko vodnikov in stražnikov. Pusti me toraj, da odidem sama.«

»Iduna!« vzklikne Nicej očitač. »Oh, Iduna, kako si okrutna! Tega nisem pričakoval.«

»Dragi Nicej,« odgovori ona, »ti me vedno napačno razumeš. Neskončno bi me veselilo, ako bi me ti popeljal nazaj k Hunijadu, toda sedanji časi niso navadni in ti nisi navaden človek. Ti pozabiš, da je nekdo, ki ima do tebe večje pravice kakor izgubljeno dekle, namreč tvoja domovina. In naj si bo Skender v Kroji ali ne, Grška potrebuje navzočnosti in dela atenskega kneza.«

»Jaz nimam domovine,« odvrne Nicej žalostno, »in nobene stvari, za katero bi se poganjal.«

»Nicej! Ali je to oni poetični rodoljub, ki je včeraj zavidal Temistokla,«

»Oh, Iduna, včeraj si ti bila moja modrica. Ne čudim se, da si se naveličala življenja v tem gradu,« je nadaljeval z otožnim glasom; »tukaj ni ničesar, kar bi te zanimalo; kar se pa mene tiče, pa ima grad vse, kar mi je dragega, in, nasmeh od tebe, nasmeh navdušenja in jaz ne bom več zavidal Temistokla, marveč se z njim peljal proč.«

Sprehajala sta se po grajski dvorani:

Iduna je stopila nekoliko na stran in se delala, kakor da bi hotela natančneje pogledati nek poseben ščit. Nicej pa ji je sledil, položil svojo roko nežno v njeno in jo peljal proč.

»Draga Iduna,« je rekel, »odpusti mi, toda ljudje se bojujejo za svojo usodo. Moja je v tvojih rokah. To je boj med srečo in nesrečo, med slavo in nečastjo. Ne čudi se toraj, ako se nočem brez boja odreči svojemu upanju na boljšo srečo. Še enkrat se obračam do tvojega usmiljenja, ako ne do tvoje ljubezni. Ako bi bila Iduna moja, ako bi samo izrekla, da je mogoče, da postane moja, ni ničesar, slovesno pri-segam, kar čutim, ničesar ni, česar ne bi bil zmožen in nobenega pogoja, ki ga ne bi rade volje sprejel. Toda to gotovost, ali to možnost moram imeti, jaz ne morem živeti brez tebe!«

»Nicej!« je rekla Iduna, »tako govorjenje v teh razmerah je skrajno neplemenito!«

»Oh, Iduna, moje življenje odvisi od ene same besede, katere nočeš izgovoriti, in ti govoriš o plemenitosti! Ne, Iduna, nisem jaz, ki sem neplemenit!«

»Naj toraj rečem, nepravilno, knez Nicej.«

»Reči, kar ti je drago, Iduna, samo da rečeš, da si moja.«

»Oprostite, gospod, jaz sem svobodna!«

»Svobodna! Ti si me vedno podcenjevala, Iduna. Komu pa dolguješ to svobodo?«

»Sedaj ni prvič,« je opomnila Iduna, »da me spominjaš hvalečnosti, ki sem ti jo dolžna; in spomin nanjo je neizbrisljivo utisnjen v moje srce, tako da ne more niti sedanji pogovor povzročiti, da bi se čutila manj hvaležno. Nikdar ne pozabim, da sem hvaležna za vse, kar mi je dragega, tebi in tvojemu tovarišu!«

»Mojemu tovarišu!« je odvrnil knez bled od strasti. »Mojemu tovarišu! Ali me moraš vedno spominjati mojega tovariša?«

»Nicej!« je rekla Iduna, »ako že pozabiš, kar pristojno meni, se skušaj vsaj spomniti, kar pristojno tebi!«

»Iduna!« reče knez, se ji približa in jo prime za roko, »odpusti mi! Odpusti mi! Jaz nisem gospodar svoje pameti. Jaz nisem nič, jaz nisem prav nič, dokler se Iduna obotavlja!«

»Ona se ne pomišlja, Nicej. Jaz želim, jaz zahtevam, da se ta pogovor konča, in se nikdar, nikdar več ne obnovi.«

»In jaz ti novem, prezbetna ženska,« je dejal knez, škripal z zobmi in govore s strastnimi besedami, »da nočem biti več nekaznovano zametovan. Iduna je moja ali nikogar drugega!«

»Ali je to mogoče?« vzklikne Hunijadova hči. »Ali je v resnici prišlo tako da-

in se nanje zanašali. Izkušnje s to zvezo so bile za nas skrajno žalostne in jaz proročujem, da bodo tudi žalostne. Avstrijske vlade se skoro prav nič ne ozirajo na slovanski element v Avstriji, da, rekel bi, da ga sploh ne razumejo ceniti, ker ga ne poznajo, ker je slovanski element za minstre španska vas. V vsakem Slovanu, ki zahteva postavno zajamčene mu pravice, sumijo panslavista, rusofila, s katerim se mora ne samo slabo ravhati, ne ga samo preganjati, ampak ga tudi, če tudi prav malo, vtakniti v luknjo. (Veselosť.) Take smeri so se držale do danes avstrijske vlade in tudi sedanja vlada ne pozna druge. To čutimo kaj hudo na Koroškem in s tem prehajam k pravemu predmetu.

V Avstriji menda ne sme biti reda.

Zdi se, kot bi bila Avstrija država, v kateri že prav ničesar ne sme biti v redu. Tako smo se že navadili na to, da v Avstriji mora biti vse v neredu, da menimo, da mora pri tem ostati, in to prihaja od tod, ker smo tukaj obojeni, da pripadamo kakšni gotovi vrsti ljudi. Gospoda moja! Imamo ljudsko zbornico, izvoljeno na podlagi splošne, direktne volivne pravice. Dobro, to bo spoznal za pravo vsak pravično misleč mož. Toda nimamo še zdaleka ljudske vlade. Oglejmo si le sedanje vladne zastopnike, iz katere vrste izhajajo? Ti so pravi pravcati birokrati, to so ljudje, ki cepijo dlako (veselosť), to so ljudje, izmed katerih delata dva cel mesec samo »i« — in 31. še ni pike gori. (Bučna veselost.) — Poslanec Freundlich: Haerdt! ne poslušaj! Haerdt! Da, to se tiče tudi njega. On gotovo ni srčen prijatelj Slovencev, nikdar ni bil in dokler bo živ, ne bo.

Rekel sem, gospoda moja, da je Avstrija država, v kateri se na kak red sploh ne sme misliti, vse mora ostati v neredu. Dokler na vodivnih mestih nimamo mož, ki so zastopniki ljudstva, tako dolgo ne bomo dosegli tega, kar pravzaprav želimo. Vsi brez izjeme želimo vendar dobrobit ljudstva v Avstriji, hočemo tudi, da se preklicano narodno prekljanje v Avstriji neha, to hočemo vsi.

Kdo je vzrok, če ne Nemci in vlada?

Gre za to, kdo odbija sredstva, da ne moremo tega doseči. To je po eni strani strast Nemcev brez izjeme in po drugi strani — nočem rabiti izraza, vsled katerega bi bil morda poklican k redu — je zaostalost vlade. (Klic: To še gre!) Jaz bi bil povedal nekaj hujšega, pa sem opustil.

Če mora vlada res že biti sestavljena iz oseb, ki so bile nekoč dvorni svetniki ali kaj takega, tako da se vladne može takorekoč jemlje iz škatlice in se jih skuša po celi inštanci spraviti kvišku, moramo vendar gledati, da vzame vlada želje ljudstva na znanje in tako vlada, kakor je v Avstriji potrebno, če hočemo ostati Avstrijci. In menim, da je srčna želja nas vseh, ostati Avstrijci. Neka posebnost, rekel bi, dobra lastnost avstrijskih državljanov je, da se znajdejo, kadar je sila. Smem kazati na zbornični sklep povodom homatij s Srbije. Tedaj smo sklenili, kar je mene kot Avstrijca veselilo, pripadati avstrijskemu parlamentu. Iz tega sem izpoznal, da nam je v Avstriji vendar mogoče nasprotstva, ki jih smatramo kot domače prepire in ki nas morejo vse uničiti, v pravem času zapustiti in nastopiti kot Avstrijci. To je lepo značajno svojstvo avstrijskih narodov. Če je pa to mogoče v dnevih nevarnosti, zakaj bi to ne bilo mogoče v dnevih miru, zakaj bi za kaj takega ne bil sposoben parlament v mirnem času? Zakaj ne povemo že enkrat avstrijski vladi prav jasno: proti Slovanom se ne bo vladalo. Nemški zastopniki izjavljajo, da avstrijska vlada proti njim vlada. Mi pa izjavljamo, da

leč? Toda zakaj se čudim temu? Vsaj že dolgo poznam Niceja. V trenutku zapustim grad.

»Ti si vjetnica,« odgovori knez mirno in se s prekrizanimi rokami nasloni na zid.

»Vjetnica!« vzdihne Iduna nekoliko prestrašena. »Vjetnica! Jaz ti kliubujem. Ti si samo gost tukaj, kakor jaz. V odsotnosti gospodarja se obrnem do njegovega maršala. Ta nikdar ne pripusti, da bi se prapor njegovega gospoda omadeževal s trmo kaknega strastnega dečaka!«

»Kakega gospoda?« vpraša Nicej.

»Tvojega prijatelja, gospoda Justinijana,« odgovori Iduna. »On se pač ni nadejal, da kedo tako zlorabi njegovo gostoljubnost.«

»Mojega prijatelja, gospoda Justinijana!« odvrne Nicej in se zlobno zasmeje. »Čudim se, kako se je mogla oseba, ki ima tak razum kakor gospica Iduna, dati tako lahko prevariti od strastnega dečaka! Ali je mogoče, da si mogla samo za trenutek misliti, da je kedo drugi gospodar tega gradu kakor tvoj udani suženj!«

»Kaj!« vzdikne Iduna vsa prebledela.

avstrijska vlada proti nam vlada. Sedaj vprašam, kdo ima prav? Kdor pozna razmere pri nas, se bo moral prav gotovo prepričati in reči, da se v Avstriji vlada proti Slovanom; saj do danes je bilo tako.

Vloženi predlog, kojega nujnost pripoznavam, ne obravnava samo manjšinskih šol na Koroškem. (Medklici v slovenščini. — Samostojen socialist Starck: Aha! Komando stranke! Seja načelnikov!) Da, moj ljubi tovariš, Vi lahko govorite o strankini disciplini in o komandu, ker nobenega nimate. (Bučen smeh.) [Starck namreč ni v nobeni stranki, Op. ured.] (Konec prihodnjic.)

Prosta pot?

Dunaj, 2. grudnia 1909.

S trinajstimi proti trem glasovom je sinoči parlamentarna komisija »Slovanske Jednote« po dolgotrajnih posvetovanjih sprejela posredovalni predlog poljskega kluba. Ta sklep »Slovanske Jednote« ni nobena koncesija vladi ali nemškimi strankam. Nasprotno. Vlada in nemške stranke bi bile celo zadovoljne, ako bi »Slovanska Jednota« še nadalje z nujnimi predlogi zapirala dnevni red. Vlada bi s § 14. uveljavila začasni proračun in morda še druge »državne potrebščine«. Nemške stranke pa bi strgale korenček, češ, da je »Slovanska Jednota« vsilila vladi zloglasni § 14. Da se torej prepreči zloraba § 14. in da »Slovanska Jednota« omogoči Poljakom nadaljno posredovanje, je sklenila umakniti nujne predloge in dovoliti prvo branje začasnega proračuna. Proti temu sklepu so bili le češki radikali in pristaši dr. Stranskega, vsega skupaj 18 poslancev.

V smislu tega sklepa so slovenski in češki poslanci danes umaknili svoje nujne predloge. Le češka radikalca Lisý in Choc se nočeta pokoriti večini. Poslanec Lisý zahteva, da utemelji nujni predlog o nemirih v Nahodu, Gablonci in drugod na Češkem; poslanec Choc pa hoče vedeti, zakaj odrekajo češkim trgovcem prostore na semnjih v čeških mestih. Upanje je torej, da danes in jutri zbornica omlati tudi ta dva predloga in morda že jutri proti večeru prične razpravo o proračunu.

S tem na kriza v parlamentu ni še končana. »Slov. Enota« dopusti le prvo branje drž. proračuna. To pa je le prva polovica peta do premirja. »Slov. Jednota« zahteva namreč demisijsko sedanje vlade že pred drugim branjem proračuna. Ker pa vlada, kar je naravno, jako nerada zapusti svoja mesta, in ker tudi nemške stranke ne hrepene po nepristranski vladi, potrebna je moralna sila, da izbije klin. In to morejo storiti le poljski poslanci, ako že pri prvem branju proračuna v zbornici, ali pa pri razpravi v odseku, na vsak način pa že pred drugim branjem izjavijo, da ne bodo nadalje podpirali sedanje vlade. Z drugimi besedami: »Slovanska Jednota« je umaknila nujne predloge, da se prične razprava o proračunu, le s tem pogojem, da Poljaki v drugem branju ne glasujejo za šestmesečni državni proračun, ako vlada ne odstopi. In to so Poljaki tudi obljubili, kar je seveda osupnilo ves nemški tabor. Danes se na vseh koncih in krajih posvetujejo nemške stranke, kaj naj storé z ozirom na sklep »Slovanske Jednote«. Nemški liberalci, ki sicer ne gojé posebnih simpatij do sedanje vlade, izjavljajo na vse strani, da se ne bodo pogajali o sestavi nove vlade, dokler ni rešen proračun tudi v tretjem branju. In tudi potem šele na podlagi določenega delovnega programa. Pravijo namreč: Najprvo se mora vlak sestaviti, potem se vpreže parni stroj.

To vprašanje je bilo tudi v »Slovanski Jednoti« predmet dolgih in resnih obravnav. Ako naj namreč odstopi sedanja vlada, treba je preje ustvariti pogoje za obstanek bodoče vlade, vsaj za eno leto. Ali pa je mogoče, da se v kratkem času med prvim in drugim branjem državnega proračuna, torej v 14 dneh, pripravijo trdna tla za novo, in sicer parlamentarno vlado? Možnost sicer ni naravnost izključena, ko bi razne stranke na levi in desni imele pogum, ne glede na radikalne življe, storiti to, kar jim veleva zdrav razum. Tega poguma pa iščete zaman. Zato je v sedanjih razmerah možno le izvenparlamentarno, torej uradniško kot prehodniško ministrstvo. Zagotovljena bi morala biti pariteta med Slovani in Nemci, zagotovljena popolna objektivnost nove vlade, zagotovljeno pa tudi začasno premirje v zbornici. V tem času pa bi morale stranke določiti delovni program, sestaviti toraj ona nujna vprašanja, ki naj jih reši bodoča parlamentarna večina. In iz te večine je mogoča parlamentarna vlada, vsaj za nekaj časa. Gotovo je namreč, da se bodo ponavljale parlamentarne in vladne krize, dokler ni rešeno vsaj v glavnih bistvenih točkah narodnostno vprašanje v Avstriji.

To menda so le kombinacije. Dejstvo pa je, da je sinoči »Slovanska Eno-

ta« odprla pot do prvega branja začasnega proračuna v trdni nadi, da poljski klub s svojo taktiko ustvari novo parlamentarno konstelacijo. S tem dejstvom morajo računati vlada in nemške stranke.

Manjšinske šole.

Sinoči je tržaški poslanec dr. Pita cco kvasil o slovanskem osvajanju italijanskega ozemlja. V tem oziru so si Nemci in Italijani na las podobni. Sami naj bi smeli prodirati na tujo posest, a gorje Slovanu, ako se gane pod svojo streho in stopi čez prag. In vlada še podpira te razvajance starega centralizma. Jako spretno mu je odgovoril dr. Rybař, ki je dokazoval s številkami, kako vlada podpira nemške in laške manjšinske šole iz državnih sredstev, dočim zapira zasebne slovanske učne zavode.

Danes so govorili še predlagatelji. Razni stvarni popravki so bili zopet jako živahni in burni. Znani nemško - radikali Stransky se je drl, da je bil kar višjeval v obraz. Oglašil se je seveda tudi neizogibni Marckhl, kateremu bode dr. Benkovič odgovarjal sedaj v razpravi o izgreduh na Češkem. Zbornica je odklonila nujnost vseh treh predlogov. Noben predlog ni dobil dvotretinske večine.

Govori se, da bode seja tudi v soboto, potem pa šele bodoči četrtek.

Benkovič.

Benkovič je, kakor poročajo nemški listi, govoril o nečuvjenih razmerah na Spodnjem Štajerskem. Zadel je v sršeno vo gnezdo, ker graške časnikarske ose so vse besne nanj, da je strah, ker jim je povedal popolno resnico. Iz po nemškem časopisu objavljenih odlomkov posname mo si deče:

Poslanec Benkovič polemizuje proti izvajanjem poslanca Marckhla. Ni možato in nedostojno, prava sramota, za spodnještajersko nemštvo napasti manjšino, ki se ne more braniti. Wastian kriči, da je Ptuj nemško mesto. Benkovič: Po spodnještajerskih mestih vlada nemška manjšina, ki ne prizna Slovincem njihovega obstoja. Mirne pasante so v Ptuj ob belem dnevu do krvi pretepali in jih ropali. Wastian in Dobernik besnita. Benkovič: Iz žepa je bil en mu ukraden denar. Wastian še bolj besni, češ, Nemec tega ni storil. Korošec mu zakliče: Mi sebi ne bomo kradli. Nekega Slovana so pobili na tla, ko se je zopet zavedel, je opazil, da mu manjka denarja. Benkovič: V Zidanem Mostu so mirne potnike napadli z železnimi krepelci in jih do krvi pretepali. Dvbař. Zato imamo sodne dokaze.

Nemški generalisimus

Wolf se je tudi razkoračil, ki je rjul, da se mora vladati v Avstriji z ozirom na Nemčijo proti Slovanom.

O POLOŽAJU.

Koštovci bodo šli v opozicijo in zahtevali personalno unijo.

Rumunija se je približala Nemčiji in Avstriji.

Francoski kulturni boj. Kardinal Venturini namerava priti na Francosko, da organizira katoliško šolstvo. Vlada ga misli izgnati.

Na Angleškem se je pričel boj proti gosposki zbornici. Delavska stranka zahteva, naj se gosposka zbornica odpravi.

Zopet novi sultan v Maroku. Zamorski rodovi so proglasili za sultana Muley Kebierja, ki prodira z 12.000 možmi proti Taci.

Dnevne novice.

»Mladičji na plan!« Pod tem naslovom je ravnokar izšla lična knjižica, v kateri neimenovani, a vendar dobro znani pisatelj v navdušenih besedah kaže slovenskim mladeničem pot, po kateri naj hodijo, ako hočejo sebi in narodu dobro. V prvi polovici knjižice v izredno jasnih barvah slika domače nasprotnike ter njihovo delovanje, ki je le v pogubo slovenskemu ljudstvu, v drugi polovici pa vabi mladeniče v organizacije, ki so osnovane na krščanski podlagi. Naj tu navedemo naslove posameznih poglavij: 1. Liberalci. 2. Radikalci. 3. Svobodomisli. 4. Socialni demokrati. 5. Naša politična organizacija. 6. Naša gospodarska organizacija. 7. Naša izobraževalna organizacija. 8. Naša verska organizacija. III. Sklep. — Knjižica je tako lepo pisana, da imamo samo eno željo: naj bi ne bilo slovenskega mladeniča, ki bi ne prečital te knjižice! Prepričani smo, da bo v rokah naših fantov rodila veliko lepih sadov. Omisli si jo pa lahko vsak, ker se dobiva po jako nizki ceni, namreč po 20 vin. izvod, in sicer v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani. Knjižica je najboljša priprava za mladeniča, ki hoče postati Ore! in tudi Orli sami si jo morajo omisliti, če hočejo napredovati in doseči svoje visoke cilje.

»Šod.« V nedeljo ob pol 11. uri do polde »šod« Kmečke zveze v Šmarini ob Savi v prostorih gospoda Kebra. Poročajo deželni odbornik profesor

Jarc in poslanec Dimnik kakor tudi gospod nadzornik Legvart. Prva dva poročata o političnem položaju in o delovanju deželnega zbora, g. nadzornik pa o naprednem gospodarstvu zlasti z ozirom na živinorejo.

»Revizija trase belokranjske železnice, in sicer vseh treh variant, je odredila deželna vlada na 13., oziroma 14. t. m., in po potrebi še na naslednje dni.

»Skrajno nepošteno. Isti celjski »Narodni Dnevnik«, ki se je še nedavno čutil poklicanega naše urednike napasti kot popolne demoralizirance, je v današnji številki omenil, kaj smo glede odprave Slaveta v tržaški škofiji pisali in sicer na ta način, da vse zvije tako, kakor da smo odredbo tržaškega ordinarijata — pohvalili! Večje nepoštenosti sploh ni mogoče zagrešiti, kajti pisali smo ravno narobe kakor »Dnevnik« piše, kar ve ves slovenski svet in smo celo rekli, da se nam odprava slovanskih liturgičnih privilegijev v verskem interesu zdi nepotrebna ter da imajo od tega le verski nasprotniki dobiček, kar je menda zadosti jasno in odločno. Temnanj se nam liturgične homatije na jugu zdijo primerne, ker je glasilo iridende »Piccolo« odredbo tržaškega ordinarijata v uvodnem članku visoko pohvalil in kar »Piccolo« hvali, to ni nikoli v verskem ne v slovansko - narodnem interesu. »Narodni Dnevnik« pa naj gre drugi pot poštenost učiti — sebe!

»Izjavi. Ko je bil naš odgovorni urednik odsoten, je prišla v »Slovenca« št. 214 notica »Radikalni velmožje«, v kateri je bil napaden g. prof. M. Rastohar. Uredništvo se je prepričalo, da vsebina dotične notice ni resnična ter zato napade preklicuje in obžaluje. — V Ljubljani, dne 3. decembra 1909. — Uredništvo »Slovenca«. — Izjava. Ko je bil naš odgovorni urednik dne 25. septembra 1909 odsoten, je prišla brez njegove vednosti v naš list notica pod naslovom: »Vzorno mestno gospodarstvo«, v katerem se očita gosp. Viktorju Rohrmannu, veletržcu v Ljubljani, sv. Petra cesta, da izkorišča otroke s tem, da jih sili, da morajo njemu prodajati nabrani divji kostanj, da jim ga prenzko plačuje, dalje da je skopuh, ošaben itd. Ker smo se prepričali, da smo s tem člankom delali krivico g. Rohrmannu in ga krivično žalili na njegovi časti, prekličemo vsebino tega članka ter dajemo s tem g. Rohrmannu popolno zadoščenje. V Ljubljani, dne 3. decembra 1909. — Uredništvo »Slovenca«.

»Slaba znamenja. Glasilo framsonske iredente »Piccolo« že v drugem članku hvali odpravo staroslovensčine v tržaški škofiji, češ, da je tržaški ordinarijat vendar enkrat sledil energičnemu zgledu škofa poreškega Flappa. Obenem namiguje, da je prišla vrsta na škofa dr. Mahniča, da se spametuje. — To so neugodna znamenja in zdi se, da se po zaslugi avstrijske in ogrske vlade na jugu zopet nekaj zoper slovansko liturgijo pripravljajo. Zlasti migljaj vzorščoku dr. Mahničja, ki se drži čestitih privilegijev, ne pomeni nič dobrega. Dal Bog, da se te slutnje ne uresničuje. Da v »Piccola« pišejo o tej stvari laški duhovniki, je več kot gotovo.

»Naši rdečkarji, ki si domišljujejo, da nosijo že jugoslovansko krono, so seveda zelo poparjeni, ker je vseslovenski krščansko - socialni delavski shod pokazal, da ogromna večina slovenskega delavstva našo guvernementalno - revolucionarno socialno demokracijo odklanja. Kar »Rdeči Prapor« o tem shodu klati, ima temnanjšo vrednost, če pomislimo, da je na shodu jugoslovanske socialne demokracije, ki ga je, kakor se »Prapor« baha, omenil celo rimski »Avanti«, bilo vsega skup 500 udeležencev +2, to je naš in »Narodov« poročevalec, na vseslovenskem krščansko - socialnem pa jih je bilo 1400, ki so se po vstopnicah natančno prešteli. Zato ni vredno se s »Praporjevimi« fantazijami delj pečati.

»Odlikovanje. Cesar je podelil ministerialnemu svetniku v finančnem ministrstvu g. dr. Vladimiru Globočniku pl. Sorodolskemu komturni križ Franc Jožefovega reda z zvezdo.

»Naglioma je umrl dne 2. t. m., ob pol štirih jutraj premil. g. Zamburini, videmski nadškof. Rojen je bil leta 1832 v Bagnoli pri Padui. Bil je mož izredno dober in miroljuben. Slovincem pravzaprav ni bil veliko naklonjen, a vendar iz lastnega nagiba ni nič provzročil proti rabi slovensčine v naši cerkvah. N. v m. p!«

»Zopet buda izguba. Mirno je v Gospodu zaspal č. g. Al. Birtič, o čegar novi maši je letošnjega maja prinesel dopis vrli »Slovenec«. Izguba tako mladega gospoda je tem občutnejša, ker je mnogo obetel za naše kraje. Bil je pristnega, nepokvarjenega duha, razumen, poln veselja do delovanja, navdušen za blagor in prosveto našega ljudstva in pa vnet rodoljub. N. v m. p!«

»Ilustrierte Zeitung«, znani lipski tednik, prinaša v svoji zadnji številki, ki se izključno bavi z zimskim športom v Avstriji, zanimive tozadevne sestavke, največje vrednosti pa so krasno izvršene

slike, večidel v barvah, med njimi tri iz Kranjske, to je sankališče v Bohinju, drsanje na bleškem jezeru in brtko Gorenjko v narodni noši. Lipska »Illustrierte Zeitung« se sploh večkrat precej objektivno peča z avstrijskimi razmerami, je najboljše nemški ilustrirani list in je s svojo zadnjo številko izredno veliko storil za povzdigo tujkega prometa na Avstrijskem in tudi Kranjci moramo priznati, da je dal naši lepi deželi častno mesto. Posamezna številka stane M 1-50. Mi jo toplo priporočamo.

— **Brat brata — ubil.** S Trstenjaka dne 1. decembra se poroča: Dne 28. novembra zvečer je mlinar J. Sirc v prepiru udaril svojega brata z motiko po glavi, vsled česar je ranjenec kmalu izdihnil. Oba moža sta bila strašno udana žganju. To je v enem letu že drug slučaj take žalostne, nesrečne smrti, in to v majhni vasi. To so oretresljivi nasledki peklenškega špirita.

— **Slovenskemu čebelarstvu** je dovolilo poljedelsko ministrstvo 1000 K subvencije.

— **Ukaz c. kr. dež. šol. sveta** za Kranjsko, z dne 30. oktobra 1909, št. 3218, o izvršitvi IV. poglavja dokončnega šolskega in učnega reda z dne 29. septembra 1905, št. 13.200, drž. zak. št. 159, o skrbi za otroke. Natisnila in založila »Kat. bukvarna« v slovenskem in nemškem jeziku. Cena broš. 20 v. Ker obsega brošurica vse odredbe za uspešno sodelovanje šole s sodiščem kot varuštvenim, oziroma skrbstvenim oblastvom, jo prav toplo priporočamo vsem šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom.

— **Grozna nesreča.** Dne 2. decembra je na Zgornjih Gorjušah v koprivniški županiji pri posestniku in gostilničarju Martinu Sodja po domače pri Makariju, zjutraj ob 7. uri pod številnim ognjiščem eksplodiral smodnik. Ne ve se, ali po nesreči ali kako drugače. Poleg ognjišča sta stala gospodar in žena ter njegova mati. Razmetalo je vse ognjišče, posodo in drugo. Mati je bila takoj mrtva. Mož in žena sta težko poškodovana po obrazu in glavi. Otroci, ki so bili v hiši, so ostali razun enega, ki ima nekaj malih poškodb, vsi nepoškodovani, dasiravno je na peči vrglo vse teme in dve stranici ven. Vsa okna in vrata so poškodovana in zidovje razpokano. Nesreča in škoda je zelo velika. Iz srca pomilujemo nesrečno družino.

— **Srečen konec preiskave radi poizkusa zastupljenja.** Svoj čas smo poročali, da sta bila aretirana asistent černo-viškega preizkuševališča za živila dr. Kohn in njegova ljubinka gostilničarka Kral v Pragi, ker sta bila osumljena, da sta hotela zastupiti moža slednje. Preiskava je sedaj neki dognala, da je bil dotični prašek, ki ga je dr. Kohn poslal gostilničarki, čisto nedolžno sredstvo proti glavobolu, tudi se pri Kralu ni našlo nobenih znamenj zastupljenja in je sam izjavil, da mu še na misel ne pride, da bi mu njegova žena stregla po življenju. Prosil je, naj jo izpuste iz zapore, ker jo nujno potrebuje pri gostilniškem poslu. Preiskava proti obema obdolžencema je ustavljena.

— **Dobavni razpis.** C. in kr. vojaško oskrbovalno skladišče v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da kupi vojna uprava za svoje postaje v Mariboru, Celju, Celovcu, Beljaku, Trstu in Pulju večje množine pšenice, rži in ovsa. Pismene ponudbe je poslali do 7. decembra t. l. 9. ure dopoldne c. in kr. intendanci 3. voja v Gradcu. Dobavni razpis je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na upogled.

— **Detomor?** Zapri so v Gorici 21-letno služkinjo Josipino Tončič iz Novega mesta na Kranjskem, ker je osumljena detomora. Služila je v neki gostilni.

— **Slovenska ulica v Zagrebu.** Ker je ljubljanski občinski svet imenoval dve ljubljanski cesti s hrvaškimi imeni, sklenil je sedaj zagrebški občinski svet, da se dosedanja zagrebška »Srednja cesta« prekrsti v »Slovenska ulica«.

Znanost in umetnost.

* **Risto Savin:** »Lepa Vida«. Opera v štirih dejanjih. Besedilo spisal po romanu Josipa Jurčiča skladatelj in dr. Rikard Batka. Najnovejša izvirna opera »Lepa Vida« pride že v kratkem na slovenski oder. Izkušnje vodijo gospod skladatelj sam, g. kapelnik H. Benišek in g. kapelnik V. Talich. Glavno naslovno zelo težko in veliko opero bode kreirala primadona gospa L. Nordgartova, vloge njenega soproga Antona, gostilničarja in posestnika na hrvaško-slovenski meji blizu Reke (Sušaka) g. Bogdan pl. Vulaković, Vidnega neznačajnega zapeljivca, benečanskega trgovskega sina Alberta pa g. tenorist Al. Fiala. Prvo dejanje se vrši v ribiški gostilnici Antonovi zvečer pred Vidnim begom iz moževe hiše z zapeljivcem. V viharju uide Vida z Albertem preko morja v Benetke. Drugo dejanje se vrši v Vidnem salonu v Benetkah, kjer se zabavajo Albertovi prijatelji in njih prijateljice. Alberto je Vide že naveličan in ljubi Lolo; Vide pa se iz-

kuša iznebiti in jo ponuja prijatelju Pietru. Vida spozna, da je bila Albertu le igrača, zbudi se ji kes in gnus nad seboj samo. Tretje dejanje se vrši zopet v gostilni Antonovi. Vida se vrne bolna domov, ker jo je srce prignalo k sinku. Mož Anton jo sprejme in jo tolaži, saj ne misli, da bi bila njegova žena pogazila njegovo čast. Četrto dejanje se vrši na pustni torek popoldne na trgu na Trsatu, kjer je maskaradni korso. Tam zve Anton vso strašno resnico, zabode zapeljivca Alberta in nato zabode še sebe. Glasba je vseskozi moderne fakture, po vzoru najnovejših komponistov ter je zveza jugoslovanske in italijanske muzike.

Prvi komorni večer v tekoči sezoni 1909/10. ki ga je »Glasbena Matica« v sredo 1. decembra priredila v mali dvorani »Narodnega doma«, je kar najlepše uspel. Izključno ruski spored je nudil prav izbrane skladbe. Silaj celemu večeru stala brezdvomno Borodinov kvartet v D-duru in Glazunove »Novellete«, povsem elegantni in fini skladbi, bogati po izvirnosti in zanimivosti glasbenih misli in dovršeni v celem svojem ustroju. Izvajanje je bilo istotako mojstrsko in zaslužio gg. Rezek, Kučera, Talich in Billeg vse priznanje. Gospica Vida Prelesnikova je igrala tri klavirske skladbe: Rachmaninov »Praeludium«, Glinka - Balakirovega »Škripančka« in Rubinsteinovo »Tarantelo« z veliko tehniško spretnostjo, sigurnostjo in umetniškim okusom. Impozanten in učinkujoč je bil zlasti preludij. Gospa Julija Markuccijeva je pela tri samospelave: Sokolovo »Večerno zarjo«, Rimskij-Korzakovo »Elegijo« in Grečaninovega »Jetnika«. Njen sopran je zelo obsežen, poln in krepak. Zelo dobro se ji posreči zlasti crescendo in diminuendo. Vse pesmi je dokaj izrazito predavala, in le naš jezik ji je dal nekoliko težav, česar ji pa ne smemo zameriti. — Občinstvo, ki se ga je, dasi nekoliko pozno, vendar primeroma še precej nabralo, je ves čas pazljivo poslušalo in se izredno naslajalo ob krasnih produkcijah. S. P.

Štajerske novice.

Š **Shodi štajerskih vinogradnikov.** Za prihodnjo nedeljo, dne 5. decembra so napovedani še sledeči shodi štajerskih vinogradnikov. Koprivnica: Ob tretji uri popoldne v Vel. Kamnu pri g. Šerbecu. Govori dr. Jankovič. Šmarje pri Jelšah: Ob 8. uri zjutraj pri Habjanu. Govori Vrečko. Zibika: Ob tretji uri popoldne, govori poslanec Vrečko. Žiče: Po večernicah v posojilniških prostorih. Govori Pišek. Stefan pri Zsumu: po rani maši. Poroča dr. Korošec. Zusem: Po večernicah, poroča dr. Korošec. Hoče: Po rani maši v gostilni g. Rojka. Govori Vlado Pušenjak.

Š **Pred nemške liberalne porotnike** so postavili štajerski slovenski liberalci č. g. Anzelma Murna in odgovornega urednika »Straže« g. Cenčiča, češ, da je »Straža« priobčila odgovor na napad v »Narodnem Dnevniku« ter da je bil v tem odgovoru nekaj žaljivega za g. nadučitelja Knafliča. P. Anzelmu Murnu je sodišče odklonilo tri priče in tako so porotniki potrdili vprašanja o krivdi ter je bil P. Anzelmi Murn obsojen na šest tednov zapore ter odgovorni urednik »Straže« na 40 K globe. Vložena je ničnostna pritožba.

Š **Maribor.** Prihodnjo nedeljo zvečer se vrši v dvorani Narodnega Doma Miklavžev večer z igro: »Snežulčica«.

Š **Gornjigrad.** Kmetijska podružnica zboruje v nedeljo dne 5. decembra pri Mikšu ob pol tretji uri popoldne. Govori potovalni učitelj Jelovšek o svinjereji.

Š **Lončarska obrt je na prodaj** v lepem trgu na Spodnjem Štajarskem. Sedanjí lastnik je Slovenec in si želi Slovenca-naslednika.

RUSKI GENERAL VOLODIMIROV POD NADZORSTVOM.

Budimpeštanska policija je naročila vsem vratarjem budimpeštanskih hotelov, naj točno pazijo na to, kedaj pride ruski general Volodimirov v Budimpešto in s kom občuje . . .

NIKARAGUAŠKA VSTAJA.

Iz Bluefielda se poroča, da so porazili vstaji pri Rimi vladne čete in jih pogнали v beg. Vladne čete so izgubile 80 mrtvih in veliko ranjencev.

ŠPANSKI KARLISTI.

so pričeli zopet živahno agitirati. Izrabiti hočejo sedanjo nezadovoljnost ljudstva proti dinastiji. Španski listi poročajo, da vtihotaplja jo karlisti orožje in strelivo na Špansko.

PROTIAVSTRIJSKA SAPA V BOLGARIJI.

V bolgarskem sobranju so te dni odobrili zapisnika v zadevi neodvisnosti, in sicer brez debate. Ob ti priliki je prišlo do velikih manifestacij za Rusijo.

Spominjajte se z darovi „Rokodelskega Doma“ v Ljubljani!

Ljubljanske novice.

Ij **Za Miklavžev večer v »Unionu«** je splošno zanimanje, priprave so pa res take, da bo večer prekosil vsa pričakovanja. Da se ugoti številnim željam iz občinstva, se sedeži pri rezerviranih mizah lahko dobe že od danes naprej v trafiki »Uniona«. Vsak si torej lahko pravočasno preskrbi udoben prostor. Darovi za obdarovance se bodo sprejemali le v nedeljo dopoldne od desete ure do opoldne. Na darovih morajo biti napisani natančni naslovi in prirolog naslovov pri otrocih velika črka A, pri odraslih velika črka B.

Ij **Tujski promet v Ljubljani.** Meseca novembra 1909 je prišlo v Ljubljano 5131 tujcev — 889 več kakor v istem mesecu lani in 779 manj kakor letos meseca oktobra. Nastanilo pa se je v hotelu »Union« 1096, »Slon« 888, »Lloyd« 508, »Cesar avstrijski« 238, »Tivoli« 224, »Južni koldov« 186, »Majč« 178, »Ilirija« 153, »Štrukelj« 129, »Bavarski dvor« 98 in v ostalih gostilnah in prenočiščih 1433 tujcev.

Ij **Slovensko deželno gledališče v Ljubljani.** Jutri, v soboto, gostuje operna in operetna pevka zagrebškega gledališča ga, Irma Polakova v vlogi Denise v opereti »Mam'zell Nitouche« (nepar). — V nedeljo popoldne ob treh se uprizar pri prvi po daljši dobi z gosp. Verovškom (Krja-velj), g. Skrbiniškom (Spak) in g. Nučičem (Piškov) priključena narodna igra s petjem »Deseti brate«. Zvečer zaradi mnogih prireditev narodnih društev ni predstave. — Dramsko osobje študira dve izvirni drami: V. Jelenčevu žalostno igro »Erazem Predjamski« in E. Kristanov igrokaz »Kato Vranković«. Operno osobje pripravlja izvirno opero R. Savina »Lepo Vido« in Puccinijevo »Tosko«, opereta pa »Logarjevo Kristo« in »Valčkov čar«.

Ij **Zagonetno maslo.** Predvčerajšnjim je prinesel v trgovino gg. Schneider in Verovška na Dunajski cesti nek delavsko oblečen človek zabojo in prosil, da bi mu ga za nekaj časa spravili, kar se mu je tudi ugodilo. Ker pa moža je ni bilo po zabojo, se jim je to čudno zdelo. Odprli so zabojo in se prepričali, da je v njem 20 kg sirovega masla. Ker pa moža še ni ponj, je tvrdka oddala spravljeno maslo policiji, kamor naj se tudi sporoči, kdor bi vedel kaka tozadevna pojasnila.

Ij **Bogat snubač.** Policiji in sodišču je dobro znan že večkrat predkaznovani Vincencij Zima, kateri se ne meni dosti za delo, a vendar rad dobro živi na tuje stroške. Pred kratkim je bil v neki gostilni zelo zgovoren. Ko se je gostilničarka odstranila, je segel v mizni predal in izmaknil iz njega 10 kron denarja, nato pa plačal zavzitek in odšel. To mu pa ni zaleglo dosti. Zato si je bilo treba poiskati drugi vir. Ker je dečko lične zunanosti, si je izbral ljubinko, katero je »zasnubil« in jo izkoristil, kolikor se je dalo. Priporočal ji je, da je bogat mesar ter da jo bode poročil. Ko je bil nekega dne brez denarja in ga je želedec spominjal na odpomoč, je svoji ljubinki natvezil, da gre na neko ženitovanje, ker se pa hoče izmed vseh najboljši postaviti, jo je prosil, da mu je posodila svojo zlato verigo in tri prstane, česar pa ni dobila več nazaj. Ker se jo je Zima od tedaj izogibal, je zadevo naznanil, policiji, ki je »bogatega snubača« aretovala in izročila sodišču.

Ij **Pred ljubljanskimi porotniki.** Včeraj je bil Blaž Šnobeji oproščen. Porotniki so krivdo zanikali. — 20letni Rudolf Tomšič, mizarski pomočnik iz Dolenjave pri Ribnici, sedaj stanujoč v Šiški, je bil radi posilstva nad 14letno deklico obsojen v 15-mesečno težko ječo, poostreno z mesečnim postom in trdim ležiščem. — Predvčerajšnjim je obtožen Jazbec dobil osem mesecev ječe. O tem se nam še poroča:

Sploh je bil nastop Jazbecov tak pred sodiščem, da je vzbudil mnogo veselosti med poslušalci. Vprašan, zakaj je vzel od Franceta Guština tistih 340 K, je odgovoril: »Ja, če jih je dal, pa naj jih da, zakaj bi jih pa ne vzel.« Na predsednikovo pripombo, zakaj je v Vidnu izpred dotične hiše ušel, kjer ga je Guštin toliko časa čakal, je odgovoril: »Če je čakal, naj le čaka, kolikor časa če.« Sploh je bil, po zunanje soditi obdolženec sam dobro razpoložen, ker se je tudi sam iz srca smejal. Porotniki so pritrdili le prvemu vprašanju glede izvršene golufije. Sodišče ga je z ozirom na to, da je bila storjena škoda poravnana obsojilo na osem mesecev ječe. Vprašan, če je s kaznijo zadovoljen je Jazbec odgovoril: »Saj moram biti.«

Sam se je ovadil. Bogomir Reyer, 32 let star, oženjen, je služil kot poštni ekspedient v Hotedršici. Trgovka Antonija Albrecht je vplačala na neko čekovno položnico 940 K, namenjene za tvrdko Peter Majdič v Celju, na drugo pa 240 K, namenjene tvrdki J. A. Hartman nast. v Ljubljani. Za ta zneska je Reyer na prejemnici potrdil prejem, a ju uradno ni zaračunal ter denar zase obdržal. Ker je na obdolženca pekla vest, se je dne 29. julija t. l. sam ovadil tukušljenemu državnemu pravdnštvu. Obdolženec pravi, da je po-

neverjeni denar porabil v pokritje primanjkljaja 1200 K, katere so mu na nerazumljiv način zmanjkale iz uradne blagajne. Obdolženec ni imel drugih dohodkov kot 84 K mesečne plače. S tem denarjem je imel pa preživljati sebe, ženo in tri otroke, potem plačevati najemnino ter moral preskrbeti vso uradno opravilo, torej je umevno, da je te potrebščine kril z denarjem, katerega si je prilastil. Obtoženec je bil pred porotniki oproščen.

Ij **Aretovan** je bil včeraj pekovski pomočnik Franc Glošič, rojen leta 1870 v Iški vasi, katerega že nekaj mesecev preganja deželno in okrajno sodišče v policijski tiralnici zaradi golufije, katera mu ni povsem neznana. Izročili so ga pristojnemu sodišču.

Ij **Umrli so:** Marija Kump, služkinja, 38 let, Radeckega cesta 11. — Otokar Javernik, zasebnega uradnika sin, 8 mesecev, Streliške ulice 15.

ZAŠTRUPLJENJE ČASTNIKOV.

O Hofrichterjevi krivdi nastopajo dvomi. Sam krivde še ni priznal. V zaporu ga je obiskal zdravnik. Linski divizijonar je izjavil, da osebno ni prepričan o Hofrichterjevi krivdi.

Telefonska in brzojavna poročila.

PARLAMENTARNI POLOŽAJ.

Dunaj, 3. decembra. O političnem položaju se poroča, da je vlada pripravljena izvršiti rekonstrukcijo kabineta, a še le tedaj, ako bo proračunski provizorij sprejet v vseh treh branjih. Nemški krščanski socialci so danes sklenili, da so za poluradniško ministrstvo, ki naj bi bilo sestavljeno iz uradnikov in parlamentarcev. Bienenrth je pripravljen sprejeti ta projekt. Tako bi ostali v kabinetu Bienenrth, finančni minister Bilinski, naučni minister Stürgkh, trg. minister Weiskirchner, domobranski minister Georgi in morda tudi Haerdtl, druga mesta v ministrstvu bi zasedli parlamentarci. »Slovenska Unija« zastopa stališče, da se mora med Nemci in Slovani varovati popolna parteta in v tem smislu bo »Slovenska Unija« odgovorila tudi Poljakom na njihove propozicije o rekonstrukciji kabineta. »Slovenska Unija« zahteva, da bodo v ministrstvu dva Poljaka, trije Čehi, en Jugoslovani. Od tega »Jugoslovanska Unija« nikakor ne odstopi. Tekom današnjega dne se pogajanja nadaljujejo, težave delajo dr. Kramar in češki agrarci, ki so za popolno uradniško ministrstvo. Danes se je prvo branje proračuna pričelo, pričakovati je torej hitre rešitve krize.

NUJNI PREDLOGI.

Dunaj, 3. decembra. Državna zbornica se peča z nujnim predlogom čeških radikalcev, ki se tiče čeških sejmarjev po nemških mestih.

Dunaj, 3. decembra. Danes je državni zbor rešil vse nujne predloge. Bili so vsi odklonjeni.

VOJAŠKA POSVETOVANJA.

Dunaj, 3. decembra. Danes so se pod predsedstvom cesarjevim pričela vojaška posvetovanja ter bodo trajala tudi jutri.

HOFRICHTERJEVA AFERA.

Dunaj, 3. decembra. Danes se je v stanovanju nadporočnika Hofrichterja vršila zopet hišna preiskava. Konfiscirali so več stvari, med njimi neko desko, o kateri pravijo, da so na nji sledi hektografičnega črnila.

VELKIE ARTETACIJE NA RUSKEM.

Kiew, 3. decembra. V Kiewu je 5000 policistov izvršilo preiskave v 200 stanovanjih. Aretiranih je 438 oseb. V okolici Kiewa je aretiranih 80 oseb.

LAŠKO MINISTRSTVO PADLO.

Rim, 3. decembra. Ministrstvo Giolitti je padlo: nasledovalo mu bo menda ministrstvo Sydney-Sonnino. Pravijo, da je padlo zaradi pomorske pogodbe, ampak pravi vzrok je, da treba napraviti prostor drugim, ki so že predolgo stran od jaslí. Če bodo siti, pa pride morda zopet Giolitti na vrsto.

Naročajte „Slovenca!“

Meteorologično poročilo.

Višina n. morjem 306'2 m, sred. zračni tlak 736'0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Veterevi	Nebo	Padežina v 24 urah v mm
2	9. zveč.	725.9	1.5	brezvetr.	jasno	
3	7. jut.	27.5	-0.9 sr. vzvzh.	megla		1.9
	2. pop.	25.2	4.2 sl. svzh.	dež		

Srednja včerajšnja temp. 4.9°, norm. 0.2°.

Posteljno vlago

odstrani zamašeno takoj! Slovita priznanja in pohvale. Zdravniško priporočeno. Starost in spol se morata poznati. Knjižico pošlje zastonj: **Zavod „Sanifas“** Velburg P 347 Bavarsko. 2043-1

Mlad trgovski pomočnik

vojaščine prost, izvežban v manufakturni in mešani stroki, želi **tako nastopiti službo**. Ponudbe naj se pošljejo pod šifro „I. M.“ na upravo „Slovenca“. 3334 1-1

Miklavževa in božična prodaja !!

konfekcijo za gospode, dame, dečke in deklice po tovarniški ceni.

Radi prevelike zaloge prodajam

A. Lukić

Pred škofljo 19

Zlate svetiljke: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najbolj. kosm. zobo-čistil. sred-stvo

Seydlin Izdelovatelj

Ljubljana, Spital. Stritar. ul. 1

A. MAČEK, Ljubljana

Hrenova ulica 16, tvrdka FRANA HOJNIK iz Domžal

prodaja vsako soboto in sredo na Vodnikovem trgu različne

modne klobuke

za dame i. t. d. Oblike po zahtevi, 3335 cene brez konkurence. 1-1

Igrače za Miklavža in Božič.

Velika zaloga igrač in drugih krasnih daril, lepenajnovije okraske za božična drevesca po najnižjih cenah priporočila.

Veronika Kenda, Ljubljana

Dunajska cesta.

3304 4-1

Pozor! kmetje in fantje! v moji lekarni izvršujem že 25 let, se mi je posrečilo, sčasa iznajti sredstvo za rast brk in las proti izpadanju las in za odstranitev prhlja (luskin) na glavi, to je **Kapilor št. 1**. Cena (franko na vsako pošto): 1 lončič 3 K 60 v. 2 lončeka 5 K. Prosim, da se naroči samo od mene. Naslov je:

P. Jurišić lekarnar v Pakracu

št. 65. Slavonija. Denar se pošlje naprej ali s postnim povzetjem. 3190 a

Založništvo Iv. pl. Kleinmayr & Fed. Damborg v Ljubljani.

Pravkar je izšlo v najinem založništvu:

Kapitan Marryat: **Morski razbojnik**

Iz angleščine prevel J. M. 3317

Marryat je najznamenitejši angleški opisovatelj mornarskega življenja in to prevod najboljšega Marryatovega romana.

80, 244 strani. Broširan K 2-50, vezan K 3-70.

Dobiva se v vseh boljših knjigarnah.

Razglas.

3 332

Meseca novembra 1909 vložilo je

1287 strank K 872.877-36

1241 „ pa dvignilo . „ 617.331-72

Stanje vlog koncem novembra 1909 K 36,929.086-.

Mestna hranilnica ljubljanska.

Primerna darila za Miklavža!

Pod tovarniško ceno!

Angleško skladišče oblek

O. BERNATOVIC

Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Godbo na lok

obstoječo iz samih rutiniranih godcev od 6 mož naprej, tudi na deželo, preskrbi koncesijonar Karol Bitsch, Novi Udmat šte. 58 pri Ljubljani. 3319 3-1

IVAN PENGOV

podobar, izdelovatelj oltarjev, itd., naznanja prečistiti duhovščini, cerkvenim predstojnikom in dobrotnikom, da je prevzel znano podobarsko delavnico umrlega g. And. Rovška, Kolo-dvorske ulice št. 20.

Priporočam se in zagotavljam, da bodem vestno izvrševal svoj poklic in prosim za zaupanje. Tekom 10 letnega praktičnega dela pri ranjem g. Rovšku pridobil sem si toliko spretnosti, da se bode v prihodnje ravno tako solidno in kolikor mogoče po nizki ceni izdelovalo, kakor se je dosedaj. 3438 52-7

Za zimsko sezono: fino izdelane suknje, kratki in dolgi kožuhi, moderne obleke od 24 h naprej, angleške obleke lastnega izdelka, posamezne hlače, fini deški plašči in krasni kostumi za dečke v velikanski izberi. - Stalne, na vsakem predmetu označene cene. — Velikanska zaloga blaga za naročila po meri.

A. Hunc

Ljubljana, Dvorni trg 3.

Podružnica:

Jesenice (Gorenjsko).

Podružnice

Spljet, Celovec,

Serajevo, Trst

Belniška glavica - K 3.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica 2

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun, ter jih obrestuje po čistih 4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnom kurzu.

Podružnice

Spljet, Celovec,

Serajevo, Trst

Rezervni zaklad - K 350.000.